

Perspectiefnota 2026-2029

Geachte leden van de raad,

Voor u ligt de Perspectiefnota 2026 – 2029. Deze Perspectiefnota is opgesteld in het kader van de bestuursopdracht ‘Begroting in Balans’, en kijkt op vorm en inhoud af van de Perspectiefnota zoals die gebruikelijk aan uw raad wordt aangeboden. Normaliter ligt de nadruk op de ambities van de gemeente en de opgaven waar wij voor staan. Dat is nu anders. De Perspectiefnota staat dit jaar in het teken van noodzakelijke ombuigingen om onze begroting meerjarig in balans te brengen.

Aanleiding

De uitgaven van de gemeente Dalfsen stijgen, als gevolg van ambities en toenemende opgaven in combinatie met stijgende kosten voor arbeid en materiaal. Tegelijkertijd ontvangen gemeenten structureel fors minder inkomsten van het Rijk via het gemeentefonds. In de Voorjaarsnota van het kabinet Schoof zijn, na een intensieve lobby van de VNG, middelen toegezegd om dit tekort incidenteel op te vangen. Dit geeft voor met name de jaren 2026 en 2027 verlichting. Het financiële ravijn wordt hiermee niet gedempt, maar vooruit geschoven. Structurele tekorten op de meerjarenbegroting 2026 – 2029 blijven bestaan. Dat is niet toegestaan door de toezichthouder. Daarom ligt de nadruk in deze Perspectiefnota op;

1. Het vaststellen van de ombuigingsopgave voor 2026 en verder;
2. De maatregelen die uw raad kan overwegen om toe te werken naar een structureel sluitende begroting voor 2026;
3. Ombuigingsmogelijkheden die kunnen worden overwogen voor 2027 en verder.

Bestuursopdracht ‘Begroting in Balans’

In maart 2025 stelde het college van de gemeente Dalfsen de bestuursopdracht ‘Begroting in Balans’ vast. Doel van die opdracht is om toe te werken naar een structureel sluitende begroting voor 2026. En om ombuigingsmogelijkheden in beeld te brengen, welke de jaren erna kunnen worden ingezet om tot een structureel sluitende begroting te komen.

Als deelresultaat van deze opdracht is een beeld geschetst bij de ombuigingsopgave voor 2026 en verder. Deze vindt u in bijlage 2. De ombuigingsopgave bestaat deels uit ambities waarover op een later moment nog besluitvorming plaatsvindt door de raad.

Bij het opstellen van de ombuigingsopgave is geprobeerd zo volledig en reëel mogelijk te zijn. Dat neemt niet weg dat meerdere opgaven nog onzeker zijn en nog kunnen wijzigen. Dat geldt ook voor de mate waarin gemeenten worden gecompenseerd vanuit het Rijk, voor bijvoorbeeld de nieuw CAO voor gemeenteambtenaren en de stijgende kosten voor de (jeugd)zorg. Het perspectief is daarmee geen vast gegeven. Maar slechts richtinggevend voor de aard en omvang van de opgave, zoals die er nu uit ziet.

Als tweede deelresultaat zijn concrete ombuigingsmogelijkheden in kaart gebracht om jaarschijf 2026 structureel sluitend te maken bij de begrotingsbehandeling 2026 - 2029. Deze maatregelen zijn uitgewerkt in de Ombuigingsgids 2026 (bijlage 4). Het college van B&W heeft hieruit een pakket aan maatregelen samengesteld, welke aan uw raad worden voorgesteld om te nemen. Met het voorgestelde pakket aan maatregelen worden zowel jaarschijf 2026 als 2027 sluitend gemaakt in de meerjarige begroting 2026 – 2029. Naast voorgestelde maatregelen zijn ook alternatieve maatregelen in beeld gebracht. Uw raad kan deze alternatieven overwegen en daar keuzes in maken.

Het college heeft naast de extra inkomsten vanuit het Rijk en te nemen beleidsmaatregelen, gekozen om een deel van de algemene reserve vrij besteedbaar in te zetten om de begroting voor 2026 sluitend te krijgen. Zie bijlage 8 voor een memo over de hoogte van de algemene reserve vrij besteedbaar. Verder is expliciet besloten om alleen een OZB verhoging op te nemen van de mogelijke korting door het Rijk, maar geen aanvullende verhoging om de toekomstige ambities te kunnen betalen.

Tot slot zijn ook meer complexe en/of ingrijpende ombuigingsmogelijkheden in kaart gebracht. Op weg naar een duurzaam financieel gezonde gemeente, moeten ook na 2027 misschien nog op meerdere momenten keuzes worden gemaakt over ombuigingen. Naast de alternatieve maatregelen voor 2026, kunnen ook deze maatregelen dan door uw raad worden overwogen. Deze maatregelen zijn beschreven in de Ombuigingsgids 2027 en verder (zie bijlage 5). Deze ombuigingsrichtingen zijn nu nog globaal beschreven en worden ter kennisgeving met uw raad gedeeld. Wanneer dat relevant wordt, kunnen deze verder worden uitgewerkt.

Financiële uitgangspunten

De uitgangspunten van de programmabegroting 2026-2029 zijn gebaseerd op de indexeringen uit de meicirculaire 2025. De meicirculaire wordt vaak in de eerste week van juni gepubliceerd en is tijdens het opstellen van deze perspectiefnota nog niet beschikbaar. Daarom is uitgegaan van de septembercirculaire 2024. Dit is de laatste formele circulaire die aan gemeenten is gepresenteerd met het nationale consumentenprijsindexcijfers. Hierin staan onderstaande indexen opgenomen, waarbij het uitgangspunt van het college is dat gemeenten daarvoor in de meicirculaire 2025 volledig gecompenseerd worden.

Tabel 4.2.2 Prijsindexen CPB* MEV 2025 en CEP 2024**

mutaties per jaar in %	2024	2025	2026	2027	2028	2029***
Prijs bruto binnenlands product (pbbp)	4,0	2,7	2,6	2,6	2,5	2,5
Prijs nationale bestedingen (pnb)	3,3	2,6	2,6	2,6	2,5	2,5
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	2,9	3,4	2,4	2,3	2,3	2,3
Loonvoet sector overheid	6,4	4,7	3,8	4,8	4,0	4,0
Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	5,6	4,8	3,4	4,3	3,9	3,9
Prijs bruto overheidsinvesteringen (iboi)	3,0	2,3	2,2	2,1	2,1	2,1
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)	2,9	2,7	2,2	2,2	2,2	2,2

* toelichting/ verduidelijking bij de kerngegevens is te vinden op: <https://www.cpb.nl/artikel/toelichting-bij-kerngegevenstabel>

** 2025 is op basis van de MEV 2025, 2024 en 2026 - 2028 is op basis van de CEP 2024

*** cijfers 2028 zijn doorgetrokken naar 2029

Prijscompensatie

Bijstelling vindt plaats op basis van de uitgaven van de laatste 2 jaar tot maximaal het percentage CPI in de septembercirculaire 2024, voor de jaren 2026 t/m 2029, respectievelijk 2,4% / 2,3% / 2,3% / 2,3%. In de begroting 2025-2028 is met deze stijging al rekening mee gehouden met 2,4% / 2,3% / 2,3% / 2,3% stijging. Bij het opstellen van de begroting 2026-2029 is rekening gehouden met een volledige compensatie van het Rijk voor de extra stijging.

Tarieven en belastingen

De opbrengsten voor de gemeentelijke belastingen en rechten zijn verhoogd met de Nationale Consumenten Prijsindex (CPI) zoals deze is opgenomen in de septembercirculaire 2024. Daarbij geldt een minimum van 1% voor zover er geen sprake is van kostendeckende tarieven (en de door het rijk vastgestelde maximum tarieven). De tarieven voor de belastingen riolering en afval hangen samen met kostendeckendheid. Voor de lasten is in deze perspectiefnota hetzelfde percentage aangehouden als voor de opbrengsten.

CAO gemeenten

Voor de programmabegroting 2026-2029 is per begrotingsjaar uitgegaan van een salaris- en sociale lastenverhoging zoals in de nieuwe CAO is vastgesteld (looptijd 1 april 2025 t/m 31 maart 2027). Voor 1 april 2027 e.v. is uitgegaan van constante prijzen.

Verbonden partijen

De bijdragen zijn geraamd op basis van de meerjarenbegroting van de verbonden partijen.

Onvoorzien

Voor de post onvoorzien is gerekend € 2 per inwoner (= afgerond € 60.000).

Rente

Om tot een reëel beeld te komen is uitgegaan van een vast en gelijk rentepercentage van 3% op alle investeringen. Dit is een hoger percentage dan in sommige gevallen eerder is gecommuniceerd aan het college en de raad. Daardoor kunnen de bedragen ook afwijken van wat eerder is gecommuniceerd.

Nieuw voor oud

Na vaststelling van de perspectiefnota 2026-2029 geldt voor kalenderjaar 2026 het uitgangspunt “nieuw voor oud beleid”. Er wordt dus geen nieuw beleid met financiële impact aangenomen, tenzij er oud beleid met financiële dekking wordt ingezet. Bij de perspectiefnota 2027-2030 kan dit uitgangspunt worden heroverwogen door het nieuwe college.

Het perspectief

De meerjarenbegroting 2025-2028 dient als uitgangspunt voor de Perspectiefnota 2026-2029. Het saldo van de meerjarenbegroting 2025-2028 is verrijkt met (financiële) mutaties naar aanleiding van raadsbesluiten, autonome ontwikkelingen, ambities en nieuwe opgaven. De volledige uitwerking vindt u in bijlage 2, met een toelichting op de mutaties in bijlage 3. Samengevat ziet het meerjarige perspectief er als volgt uit;

Startpunt meerjarenbegroting 2025-2028	2026	2027	2028	2029
Structureel saldo begroting 2025-2028	-1.700.000	-1.142.000	-1.662.000	-1.662.000
Voorjaarsnota Rijk *	2.393.000	2.294.000	457.000	600.000
- algemene mutaties	593.000	694.000	657.000	700.000
- jeugd	600.000	600.000	600.000	600.000
- hervormingsagenda jeugd	500.000	400.000	400.000	500.000
- korting jeugd			-1.200.000	-1.200.000
- incidentele tegemoetkoming	700.000	600.000		
Totaal mutaties Ombuigingsopgave (bijlage 2)	- 2.410.500	- 2.862.989	- 3.321.873	-5.093.022
Structureel saldo 2026-2029	-1.717.500	-1.710.989	-4.526.873	-6.155.022

Incidenteel saldo	-720.000	-420.000	-245.000	0
Dekking uit alg. reserve vrij besteedbaar	720.000	420.000	245.000	0

* Deze bedragen zijn indicatief, op basis van de voorjaarsnota van het Rijk. Zie ook onder ‘vervolg’.

Maatregelen begroting 2026

Het college van B&W stelt u voor om de volgende ombuigingen te verwerken in de begroting 2026 – 2029. Voor een toelichting op de maatregelen wordt u verwezen naar de Ombuigingsgids 2026 (bijlage 4). Het eerste nummer in onderstaande tabel correspondeert met de nummering in die gids.

Maatregel	Financieel effect in 2026
Bedrijfsvoering	
1.1 Optimaliseren bedrijfsvoering	500.000
1.2 Schrappen post ‘onvoorzien’	78.000

Financieel technische maatregelen	
2.1 Invoeren van 10% restwaarde op voertuigen	27.000
2.2 Invoeren van 10% restwaarde op gebouwen	100.000
2.4 Afval gerelateerde personeelslasten dekken uit voorziening afval	50.000
2.5 UPV-vergoeding zwerfafval opnemen	150.000
2.6 Oprekken afschrijvingstermijn schoolgebouwen	56.000
2.7 Inzet 10% vrij besteedbare reserve	250.000

Beleidsmaatregelen om de inkomsten te verhogen	
3.1 OZB verhoging n.a.v. inhouding Rijk	325.000
3.3 Verhogen leges begraafplaatsen	34.000

3.4	Meer kostendekkend maken leges huwelijken/ partnerschappen	4.000
3.6	Innen van milieuleges	40.000

Beleidsmaatregelen om de uitgaven te verlagen		
4.4	Anders vormgeven Inwonersbetrokkenheid	98.300
4.14	Aanschaf eigen veegmachine (i.p.v. huren)	27.500
4.15	Stoppen met preventie eikenprocessierups	10.000
4.19	Stoppen met subsidie Impluz (GALA vervallen ook)	20.000
4.27	Terugroepactie hulpmiddelen	75.000
4.41	Indicatieloze dagbesteding opschalen	10.000
4.42	Lokale hervormingsagenda	-125.000
Totaal ombuigingen 2026		1.729.800

Het meerjarig effect van de maatregelen ten opzichte van het meerjarige structurele tekort is als volgt:

	2026	2027	2028	2029
Structureel saldo 2026-2029	-1.717.500	-1.710.989	-4.526.873	-6.155.022
Meerjarig effect voorgestelde maatregelen	1.729.800	1.949.800	2.274.800	2.482.800
<i>Optimaliseren bedrijfsvoering</i>	500.000	500.000	750.000	750.000
<i>Schrappen post 'onvoorzien'</i>	78.000	78.000	78.000	78.000
<i>Invoeren van 10% restwaardes op voertuigen</i>	27.000	27.000	27.000	27.000
<i>Invoeren van 10% restwaardes op gebouwen</i>	100.000	100.000	100.000	133.000
<i>Afval gerelateerde personeelslasten dekken uit voorziening afval</i>	50.000	50.000	50.000	50.000
<i>UPV-vergoeding zwerfafval opnemen</i>	150.000	150.000	150.000	150.000
<i>Oprekken afschrijvingstermijn schoolgebouwen</i>	56.000	56.000	56.000	56.000
<i>Inzet van 10% van vrij besteedbare reserve</i>	250.000			
<i>OZB verhoging n.a.v. inhouding Rijk</i>	325.000	325.000	325.000	325.000
<i>Verhogen leges begraven tot kostendekkend</i>	34.000	34.000	34.000	34.000
<i>Meer kostendekkend maken leges huwelijken/ partnerschappen</i>	4.000	4.000	4.000	4.000
<i>Innen van milieuleges</i>	40.000	40.000	40.000	40.000
<i>Anders vormgeven inwonersbetrokkenheid</i>	98.300	98.300	98.300	98.300
<i>Aanschaf eigen veegmachine (i.p.v. huren)</i>	27.500	27.500	27.500	27.500
<i>Stoppen met preventie eikenprocessierups</i>	10.000	10.000	10.000	10.000
<i>Stoppen met subsidie Impluz</i>	20.000	20.000	20.000	20.000
<i>Terugroepactie hulpmiddelen</i>	75.000	55.000	55.000	55.000
<i>Indicatieloze dagbesteding opschalen</i>	10.000	50.000	50.000	50.000
<i>Lokale hervormingsagenda</i>	-125.000	325.000	400.000	575.000
Structureel saldo na maatregelen	12.300	238.811	-2.252.073	-3.672.222

Vervolg

Naar verwachting publiceert het Rijk in de eerste week van juni 2025 de meicirculaire, waarmee het Rijk gemeenten informeert over wijzigingen in het gemeentefonds en andere uitkeringen. De strekking daarvan kan impact hebben op de financiële situatie van de gemeente. De gevolgen van de meicirculaire worden zo snel mogelijk in een afzonderlijke bijlage nagezonden, zodat uw raad deze informatie kan betrekken bij de beraadslagingen.

Op basis van de beraadslaging in uw raad, wordt bij de behandeling van de begroting 2026-2029 een begroting gepresenteerd waarbij jaarschijf 2026 en 2027 sluitend is. Vooralsnog worden geen aanvullende maatregelen genomen om ook de jaren erna al structureel te sluiten. Dit is in lijn met het begrotingsadvies

van de VNG van 20 mei 2025 (zie bijlage 6). Daarin worden gemeenten geadviseerd om de incidentele compensatie van het Rijk te gebruiken om de gaten in 2026 en 2027 te dichten, en de begroting voor 2026 en 2027 sluitend te maken waarbij de effecten van de kortingen op de jaren erna zichtbaar zijn.

Na vaststelling van deze Perspectiefnota wordt deze ter kennisname aan de Provincie Overijssel gestuurd.

Communicatie

Bij verzending van dit voorstel aan de raad is een persbericht uitgegaan. De Perspectiefnota is ook online te raadplegen via: financien.dalfsen.nl

Bijlages

2. De ombuigingsopgave 2026 en verder
3. Toelichting op mutaties in het perspectief
4. Ombuigingsgids 2026
5. Ombuigingsgids 2027 en verder
6. Begrotingsadvies VNG d.d. 20-05-2025
7. Memo onderbouwing reserve opvang vluchtelingen
8. Memo hoogte algemene reserve vrij besteedbaar
9. Addendum meicirculaire (wordt nagezonden)